

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Doelstellingenkader Vlaams actieplan Mediawijsheid: naar een veiligere online wereld

1. Context

We leven in een tijd waarin technologie en media diep doordrongen zijn in alle aspecten van ons dagelijks leven. Digitale media bieden ongeziene kansen: ze verbinden mensen, stimuleren creativiteit, maken kennis toegankelijk en geven een stem aan mensen en gemeenschappen die vroeger minder gehoord werden. Technologie democratiseert informatie en (zelf)expressie, versnelt ondernemerschap en biedt nieuwe manieren van leren, creëren en participeren. Digitale toepassingen zoals Canva, CapCut en ChatGPT stellen jonge makers in staat om op een laagdrempelige manier hoogwaardige visuele, video- en tekstuele content te creëren.

Tegelijkertijd brengt deze evolutie ook risico's met zich mee. De verspreiding van desinformatie, de werking van vaak weinig transparante algoritmes en van schadelijke online fenomenen zoals online radicalisering, grooming of deepfakes, ondermijnen het vertrouwen in digitale omgevingen. Onderzoek wijst uit dat een aanzienlijk deel van de bevolking moeite heeft met basisvaardigheden zoals veilig online navigeren, het onderscheiden van betrouwbare informatiebronnen of het gebruiken van digitale instrumenten voor administratieve handelingen. De groeiende digitalisering vergroot zo niet alleen de kansen, maar ook de risico's op sociale uitsluiting voor wie deze vaardigheden onvoldoende bezit.

Om versnippering tegen te gaan, is er dan ook nood aan een gecoördineerd actieplan om op een meer coherente en meer eenduidige manier met online veiligheid en mediawijsheid binnen Vlaanderen aan de slag te gaan. Digitale en mediawijsheid raken immers aan diverse beleidsdomeinen: media, onderwijs, welzijn, jeugd, digitalisering,... Vanuit een gedragen beleid zetten we in op kennisdeling, langetermijnsamenwerking en de verankering en verduurzaming van bestaande en nieuwe initiatieven.

Via deze nota bepaalt de Vlaamse Regering enkele prioritaire doelstellingen om in te zetten op een veilige online omgeving en digitale- en mediawijsheid van de Vlaamse burgers onder coördinatie van de Vlaamse minister van Media. Deze prioriteiten zullen verder uitgewerkt worden in acties in samenwerking met sectorspelers. Dit plan omvat ook een niet-exhaustief overzicht van bestaande initiatieven om de complementariteit van het huidige beleid te versterken.

2. Beleidskader

In het regeerakkoord 2024-2029 worden de ambities rond thema's sociale media en mediawijsheid als volgt geformuleerd: *Mediawijsheid en e-inclusie worden belangrijker, bijvoorbeeld bij het herkennen van en omgaan met desinformatie. Het Vlaams Kenniscentrum Digitale en Mediawijsheid speelt daarbij een belangrijke coördinerende en stimulerende rol. De uitbreiding van mediawijsheid met bijvoorbeeld algoritmewijsheid is noodzakelijk om de Vlaming ook weerbaar te maken ten aanzien van artificiële intelligentie. De publieke omroep, maar ook het onderwijs, speelt daarbij een belangrijke rol.*

Daarnaast vertaalt de beleidsnota Media de doelstellingen als volgt:

- *De evoluties gelinkt aan de opkomst van internet, sociale media en nieuwe technologieën plaatsen ons voor nieuwe uitdagingen. Hierdoor zijn burgers genooddaakt continu nieuwe digitale vaardigheden bij te leren en bestaande vaardigheden te onderhouden. Daarnaast hebben sociale media ook impact op het welzijn van jongeren. Daarom zal ik samen met andere bevoegde ministers ook onderzoek voeren naar de impact van digitale media en schermgebruik op het welzijn en het gedrag van jongeren. Indien nodig koppelen we aan de vaststellingen gerichte beleidsmaatregelen om onze jongeren te beschermen.*
- *Door de opkomst en de convergentie van immersieve technologieën zal onze samenleving verder digitaliseren en mediatiseren waardoor digitale vaardigheden niet losstaan van digitale- en mediawijsheid. De 'soft skills' die we vaak benoemen onder digitale en mediawijsheid zijn essentieel voor burgers om een volwaardige rol op te kunnen nemen in onze maatschappij en bij uitbreiding de rest van de wereld. Om sterk te staan in de strijd tegen desinformatie en in te zetten op volwaardige participatie aan de (digitale) maatschappij is mediawijsheid een cruciaal fundament. Als we niemand willen achterlaten, kunnen we in onze gedigitaliseerde wereld niet voorbijgaan aan de noodzaak om ook digitaal mee te zijn.*
- *Mediawijsheid is een thema dat raakt aan elk onderdeel van onze maatschappij en dus ook aan verschillende beleidsdomeinen. Ik zal dan ook bekijken hoe ik met mijn collega-ministers kan samenwerken aan het Vlaamse Digitale- en Mediawijsheidsbeleid om vanuit één duidelijk kader initiatieven uit te voeren. De publieke omroep en het onderwijs spelen hier alvast een belangrijke rol in, maar ook bevoegdheden als Jeugd, Welzijn, Werk en Digitalisering. Ook STE(A)M kan hier een hefboom in zijn, waarbij digitale vaardigheden, wetenschappen en creativiteit samenkomen om kinderen en jongeren voor te bereiden op de toekomst.*

3. Doelstellingenkader

Op basis van onderzoek, kinder- en mensenrechtenkaders, internationale beleidskaders en een participatiemoment met verschillende stakeholders werd een doelstellingenkader opgesteld voor het Vlaams actieplan Mediawijsheid: naar een veiligere online wereld:

- 1. Samenwerking en evaluatie
 - 1.1. We zetten in op duurzame en participatieve samenwerking met jongeren, experts en stakeholders rond de bescherming van burgers en mediawijsheid
 - 1.2. Evaluatie en kennisontwikkeling zijn de basis van de uitvoering van het actieplan.
- 2. Zorgen voor een veilige online omgeving
 - 2.1 We responsabiliseren online platformen en andere stakeholders in het bestrijden van de risico's op sociale media
 - 2.2 Wegen op toekomstig Europees beleid vanuit een gedragen Vlaams standpunt
 - 2.3 Effectieve handhaving van en sensibilisering over de bestaande wetgeving en leeftijdsgrenzen.
 - 2.4 We garanderen kinderrechten ook in hun digitale leefwereld en versterken de online integriteit van kinderen en jongeren
 - 2.5 We onderzoeken welke kwalijke online fenomenen vandaag onvoldoende aangepakt worden door het wetgevend kader en ondernemen stappen om dit te verhelpen

- 3. Digitale weerbaarheid van de Vlaming vergroten
 - 3.1. We maken van nieuws- en digitale geletterdheid een basiscompetentie voor elke Vlaming, met bijzondere aandacht voor kinderen, jongeren, senioren en andere kwetsbare doelgroepen.
 - 3.2. We versterken het digitale welzijn van kinderen en jongeren door hun mentale weerbaarheid en veiligheid te vergroten en hen effectief te beschermen tegen de gekende schadelijke gevolgen.
 - 3.3. We vergroten de bekendheid van ons Vlaams Kenniscentrum Digitale- en Mediawijsheid
 - 3.4. We vergroten de online veiligheid door gebruikers te beschermen tegen cybercrime, phishing en online oplichting via gerichte educatie en bewustwording.
 - 3.5. We versterken de ondersteuning van ouders, voogden en andere opvoeders bij het wegwijs maken van kinderen en jongeren in de digitale wereld.
 - 3.6. We integreren digitale en mediawijsheid in het Vlaams onderwijs.

De volledige onderbouwing van het actieplan en de voorgestelde doelstellingen wordt als bijlage bij deze mededeling toegevoegd. Het is nog geen voorafname over hoe iedere doelstelling effectief vorm en inhoud moet krijgen.

4. Vervolgtraject

De concrete invulling en uitwerking van iedere doelstelling gebeurt in werkgroepen ingericht door het Departement Cultuur, Jeugd en Media met de beleidsdomeinen en stakeholders uit het veld. Dit kunnen zowel acties zijn die reeds lopen, acties die reeds zijn gepland als acties die nog verder uitgewerkt moeten worden. Er wordt hierbij afgestemd met andere Vlaamse transversale actieplannen. Indien aangewezen, kunnen ook nieuwe acties worden uitgewerkt en opgenomen. Op basis van deze adviezen zal na politieke afstemming het actieplan goedgekeurd worden op de Vlaamse Regering in najaar 2025. Na de definitieve goedkeuring van het 'Vlaams Actieplan Mediawijsheid: naar een veilige online wereld' zal er een overlegplatform opgericht worden ter uitvoering van het actieplan. Bij deze overlegmomenten zullen nieuwe initiatieven toegelicht en gebundeld worden. Voor zover relevant zullen deze gedeeld worden via mededelingen aan de Vlaamse Regering.

5. Weerslag op de begroting van de Vlaamse overheid

Het voorliggende doelstellingskader creëert het referentiekader waarbinnen de Vlaamse Regering zal werken. De goedkeuring ervan impliceert geen beslissing over gebeurlijk benodigde budgetten. Bij de concrete maatregelen gekoppeld aan de voorliggende doelstellingen zullen de inhoudelijk bevoegde ministers het advies van de Inspectie van Financiën, en desgevallend het akkoord van de minister van begroting, vragen. Elke beslissing die nadien genomen wordt in uitvoering van het plan zal het voorwerp uitmaken van de gebruikelijke procedures. Bedoeling is dat voor de uitvoering van de concrete maatregelen de nodige middelen geoormerkt worden in de begrotingen.

De Vlaamse minister van Brussel en Media,

Cieltje VAN ACHTER